

УДК 342.9:347.77

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2021.2.10>**Н. П. Капітаненко**

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами
Інженерного навчально-наукового інституту
Запорізького національного університету

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

У статті досліджено та розкрито встановлення особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права і вироблено рекомендації для його вдосконалення на основі аналізу чинного законодавства України й практики його реалізації, наукових досягнень юридичної науки.

Встановлено, що сфера інтелектуальної власності, в тому числі інститут авторського права, будучи одним із базових складників інноваційного розвитку сучасної цивілізації, характеризується взаємопроникненням і поєднанням публічних і приватних інтересів. З огляду на те, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, має бути створене належне адміністративно-правове регулювання у галузі інтелектуальної власності, сутність якого полягає у послідовному, результативному, нормативно-організаційному використанні адміністративно-правових засобів для забезпечення упорядкування, реалізації та захисту прав учасників правовідносин.

Визначено, що зміст адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права полягає у впорядкуванні публічних відносин у зазначеному інституті права інтелектуальної власності, зокрема шляхом встановлення прав та обов'язків учасників правовідносин за допомогою норм адміністративного права. Відповідно, в результаті реалізації правових норм виникають адміністративно-правові відносини, врегульовані нормами адміністративного права.

З'ясовано, що адміністративно-правове регулювання у сфері авторського права – це цілеспрямований вплив на відносини в означеній галузі, здійснюваний за допомогою відповідних правових засобів у процесі виконання, використання та застосування адміністративно-правових норм з метою упорядкування, реалізації та захисту прав та законних інтересів суб'єктів правовідносин у сфері авторського права.

Визначено, що адміністративно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності набуває надзвичайно важливого значення в умовах розвитку конкурентоспроможної національної економіки на основі знань та інновацій. Нормативно-правові засади авторського права потребують подальшого вдосконалення законодавства, в тому числі шляхом його гармонізації з законодавством ЄС, виконання міжнародних договорів, ратифікованих в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, авторське право, суміжні права, право інтелектуальної власності.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку науки адміністративного права характеризується посиленням уваги до проблематики удосконалення адміністративно-правового регулювання певних сфер суспільного життя на основі утвердження і забезпечення прав і свобод суб'єктів правовідносин. Якісні зміни відбуваються в нових умовах переходу людства до епохи інформаційного суспільства, що супроводжується зростанням ролі інформації та знань у всіх сферах життєдіяльності

соціуму загалом та в державному управлінні зокрема. Сформований глобальний, інформаційний простір зумовлює нові форми соціальних відносин, які потребують правової регламентації та осучасненого управління, масової комунікації та взаємодії, образу життя та стилю мислення. Постають нові парадигми культури, економіки, політики, публічного управління. На думку науковців, XXI століття стане століттям економіки, заснованої на знаннях, у якій інтелектуальна власність буде основною рушійною

силою [1]. У таких умовах актуалізується проблема концептуального переосмислення місця й ролі знань, інформації, права.

Колосальний інтерес до сфери інтелектуальної власності зумовлений багатьма чинниками, у тому числі завданнями та потребами створення ефективного механізму адміністративно-правового регулювання з метою гарантувати громадянам свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ч. 1 ст. 54 Конституції) [2]. Варто погодитися з науковцями щодо визнання того, що саме результати духовної творчої діяльності, тобто результати діяльності у сфері науки, літератури та мистецтва, є найбільш поширеною діяльністю зі створення об'єктів інтелектуальної власності [3, с. 236]. Особливий інтерес проблема адміністративно-правового регулювання сфери авторського права та суміжних прав викликає з точки зору реформування чинного законодавства України відповідно до зобов'язань, передбачених Угодою про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4]. Це актуалізує важливість та доцільність теоретико-практичних досліджень вказаного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика адміністративно-правового регулювання відображена в працях таких фахівців у галузі теорії держави і права та учених-адміністративістів, як В. Авер'янов, С. Алексєєв, О. Андрійко, Д. Бахрах, І. Бачило, Ю. Битяк, С. Братусь, А. Васильєв, В. Галуцько, В. Гаращук, І. Голосніченко, Є. Додін, Г. Забарний, Р. Калюжний, Л. Коваль, І. Коліушко, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, Є. Кубко, О. Кузьменко, Є. Курінний, О. Миколенко, Н. Нижник, О. Остапенко, В. Петков, П. Рабінюк, В. Сіренко, В. Стефанік, С. Стеценко, Ю. Тихомиров, Ю. Шемшученко, В. Шкарупа, О. Якуба та ін.

Значний внесок у дослідження сфери права інтелектуальної власності загалом та стосовно адміністративно-правового регулювання в сфері авторського права зокрема зробили такі правники, як Г. Андрощук, С. Бондаренко, Ю. Бошицький, О. Бутнік-Сіверський, Е. Гаврилов, В. Дозорцев, В. Дроб'язко, Р. Еннан, В. Жаров, І. Запорожець, А. Козинець, Л. Ком-

зюк, А. Майданевич, Н. Мироненко, Л. Новоселова, О. Орлюк, О. Підпригора, О. Світличний, О. Святоцький, О. Харитонова, О. Харитонов, Г. Черевко, О. Чомахашвілі, А. Чукаєва, О. Штефан, Є. Юркова та інші. Однак наявність значної кількості праць із цієї тематики не зменшує ступінь актуальності дослідження встановлення особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права та суміжних прав в умовах гармонізації українського та європейського законодавства.

Метою статті є встановлення особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права і вироблення рекомендацій для його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Динамічна зміна змісту, обсягу та характеру суспільних відносин, які становлять предмет правового регулювання адміністративного права, сприяє опануванню нових та вдосконаленню існуючих методів та способів правового впливу [5, с. 207–208]. Загалом розширення предмета адміністративного права супроводжується процесом оновлення принципів адміністративного права на основі євроінтеграційних засад [6, с. 79], визнання утвердження і забезпечення прав і свобод людини головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції) [2]. Адміністративне право має забезпечити баланс приватних і публічних інтересів як одного із важливих завдань в умовах становлення його основних засад з метою гармонізації відносин між публічною адміністрацією і людиною.

Сфера інтелектуальної власності, в тому числі інститут авторського права, будучи одним із базових складників інноваційного розвитку сучасної цивілізації, характеризується взаємопроникненням і поєднанням публічних і приватних інтересів. З огляду на те, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, має бути створене належне адміністративно-правове регулювання у галузі інтелектуальної власності, сутність якого полягає у послідовному, результативному, нормативно-організаційному використанні адміністративно-правових засобів для забезпечення упорядкування, реалізації та захисту прав учасників правовідносин [7, с. 72].

У контексті представленої проблематики індустрія авторського права є важливою для економіки України. У 2017 році їх внесок сягнув 5,562% до обсягу валової доданої вартості, створеної в економіці України (122,34 мільярдів гривень), в порівнянні з рівнем 2005 року

зростання в 1,73 рази. Частка зайнятості від загальної чисельності працюючих у комерційному секторі економіки – 4,61%. Найбільший внесок до бюджету від напряму «Програмне забезпечення та бази даних». Розробники Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020–2025 роки визнають, що на відміну від фінансового зростання за останні роки відбулося скорочення чисельності персоналу в означеній галузі в 1,27 рази [8].

На наш погляд, встановлення особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права в Україні потребує здійснення аналізу ознак, притаманних поняттю адміністративно-правового регулювання загалом, та ознак адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності, встановлених в попередніх дослідженнях [9, с. 277]. При цьому слід зважати на відсутність визначення поняття авторського права в чинному законодавстві України. Автори академічного курсу з права інтелектуальної власності за редакцією О. Орлюк та О. Святоцького щодо цього зазначають: «якщо звернутися до міжнародно-правових актів, то у роз'ясненнях Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності можна знайти таке його визначення: авторське право – це надане законом виключне право автора твору оголосити себе творцем цього твору, відтворювати його, розповсюджувати або доводити його до відома публіки будь-якими способами і засобами, а також дозволяти іншим особам використовувати твір визначеним способом» [10, с. 115]. Відповідно, в дослідженні будемо розглядати вказану категорію в наданому значенні.

Нормативно-правовий аналіз законодавства України про авторське право надає можливість вказати, що основою правового регулювання авторського права є Конституція України. Так, ст. 54 Основного закону гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності, та право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Разом з тим Конституція України передбачає право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності (ч. 1 ст. 41). Держава забезпечує також захист прав

усіх суб'єктів права власності, які рівні перед законом (ч. 4 ст. 13) [2].

Крім того, частиною національного законодавства України є чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, відповідно до ст. 9 Конституції України та ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року [11]. Україна приєдналася до міжнародних конвенцій та договорів Всесвітньої організації інтелектуальної власності, які є чинними в Україні, а саме: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів з метою розширення міжнародного культурного обміну, становлення цивілізованого ринку інтелектуальної власності (1886 р.), Всесвітня конвенція про авторське право (1952 р., 1971 р.), Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (1996 р.), Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961 р.), Конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники (1974 р.), Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм (1971 р.) та ін. В той же час, застосовуючи міжнародні договори в правозастосовній діяльності, варто керуватися нормою Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року, відповідно до якої, якщо міжнародним договором, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору (ч. 2 ст. 19 Закону). Такий же принцип співвідношення норм міжнародних договорів та актів національного законодавства містить спеціальний Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р., вказуючи на галузь застосування вказаного принципу – законодавство України про авторське право (ст. 5) [12].

Національне законодавство у сфері авторського права набуло розвитку і багато в чому відповідає положенням законодавства ЄС. Важливим, на наш погляд, є прийняття Верховною Радою України Постанови «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року № 3360-XII, яка визначила євроінтеграційний вибір країни в перші роки становлення, вказавши на те, що «процес державотворення і побудови вільного громадянського суспільства в Україні збігається з її посту-

повим входженням до світового співтовариства і пошуками нею свого місця в сучасному складному, різноманітному і суперечливому світі» [13]. На це звертає увагу авторський колектив монографії «Авторське право і суміжні права в умовах євроінтеграційних процесів» А. Штефан, В. Дроб'язко, А. Шабалін та інші на чолі з Н. Мироненко, визнаючи, що в подальшому всі вітчизняні нормативно-правові акти, які регламентували відносини у сфері авторського права, максимально відповідали законодавству ЄС [14, с. 5–9].

Важливим етапом становлення законодавства у сфері інтелектуальної власності стало прийняття Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року, який регулює особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані зі створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва – авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеогам та організацій мовлення – суміжні права [12]. Набуття чинності вказаного Закону припинило дію розділу IV Авторське право ЦК Української РСР. Правники визнають, що положення ЦК Української РСР щодо авторського права не відповідали європейським підходам. Так, авторське право організації діяло безстроково, у разі реорганізації юридичної особи таке право переходило до правонаступників, а за їх відсутності – до держави; держава була наділена правом примусово викупити твір у автора та його спадкоємців тощо [15]. В подальшому 11 липня 2001 р. Закон України «Про авторське право і суміжні права» був прийнятий в новій редакції з урахуванням положень міжнародних договорів та угод, ратифікованих Верховною Радою України.

Прийнятий ЦК України, який набув чинності 1 січня 2004 р., врегулював відносини щодо авторських та суміжних прав на основі стандартів міжнародних актів. ЦК України (книга четверта «Право інтелектуальної власності» та глави 75, 76 книги п'ятої) містить як загальні положення про право інтелектуальної власності, так і спеціальні правила стосовно створення і використання певного об'єкта, а також регламентує договірні відносини у вказаній сфері [16].

Відповідно, правовідносини в означеній галузі регулюють також кодифіковані нормативно-правові акти. Так, ГК України (глава 16) регулює відносини щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної влас-

ності суб'єктів господарської діяльності [17]. Крім того, розділ XIV МК України врегулює питання сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України (ст. ст. 397-403) [18].

Регулюють сферу авторського права численні закони України: «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р., «Про видавничу справу» від 5 червня 1997 р., «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 5 липня 1994 р., «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 р., «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 р., «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 р., «Про театри і театральну справу» від 31 травня 2005 р., «Про культуру» від 14 грудня 2010 р., «Про архітектурну діяльність» від 20 травня 1999 р. та ін. [19, с. 131].

Чинне законодавство передбачає захист прав суб'єктів авторського права в порядку, встановленому не лише цивільним, а й адміністративним та кримінальним законодавством. В разі вчинення правопорушення у вказаній сфері відповідальність передбачають КУпАП та КК України. Процедура захисту права інтелектуальної власності, зокрема авторських прав, регламентується КПК України, КУпАП, ЦПК України та ГПК України.

Адміністративно-правове регулювання, крім законів, здійснюють і підзаконні нормативно-правові акти, які передбачають механізм застосування законів в зазначеній сфері, зокрема: Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 р. № 72, Постанова Кабінету Міністрів «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27 грудня 2001 р. № 1756, Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону» від 30 травня 2012 р. № 648 та ін.

Підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС визначило зміст та напрями подальшої імплементації положень законодавства ЄС до українського законодавства. Щодо авторського права узгодженню підлягають питання конкретизації умов правової охорони такого об'єкта авторського права, як комп'ютерна про-

грама (ч. 2 ст. 180), розширення переліку підстав обмеження майнових прав автора (ч. 2 ст. 189) тощо [4]. На думку фахівців, актуальними залишаються питання захисту авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі [20, с. 66].

Отже, зміст адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права полягає у впорядкуванні публічних відносин у зазначеному інституті права інтелектуальної власності, зокрема шляхом встановлення за допомогою норм адміністративного права прав та обов'язків учасників правовідносин. Відповідно, в результаті реалізації норм права виникають адміністративно-правові відносини, врегульовані нормами адміністративного права, в яких сторони беруть участь як носії прав та обов'язків, установлених і забезпечених адміністративно-правовими приписами. Відтак адміністративно-правові норми виступають базою виникнення адміністративно-правових відносин. Самі норми, зазначають правники, безпосередньо не створюють відносини, а лише передбачають умови їх виникнення у загальній формі [21, с. 57]. Складовими елементами адміністративно-правових відносин взагалі та у сфері авторського права зокрема є суб'єкт, об'єкт і юридичні факти.

Чинне законодавство України та міжнародні правові акти не надають визначення поняттю «об'єкт авторського права», вказуючи лише перелік об'єктів. Так, Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року визнає, що об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва (ч.1 ст.8). Фахівці вказують, що законодавець використовує поняття «твір» як родове, до якого можуть бути віднесені результати діяльності різних складових культури – науки, літератури, мистецтва. До об'єктів авторського права відносять ті твори, які відповідають певним вимогам: 1) основним (він має бути результатом творчої діяльності; його вираженням має бути певна об'єктивна форма); 2) факультативним (оригінальність, тобто автентичність, самобутність, самостійність; новизна). Отже, твір, зазначає А. Штефан, є результатом інтелектуальної творчої діяльності, виражений у певній об'єктивній формі [22, с. 11]. Однак не всі твори можуть бути визнані об'єктами авторського права, а лише ті, які відповідають вказаним вимогам. Відповідно, поняття «твір» є більш широким за змістом. Підтримуємо позицію фахівців, які визнають об'єктом авторського права матері-

альне втілення, певну речову форму результату інтелектуальної, творчої діяльності, тобто об'єктивізацію твору [10, с. 119].

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» суб'єктами авторського права є: автори творів, тобто фізичні особи, які своєю творчою працею створили об'єкт авторського права; їх спадкоємці; особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права (ст. 1, 7 Закону). В процесі реалізації суб'єктами авторського права своїх прав коло суб'єктів правовідносин збільшується. Це роботодавці (юридичні особи чи фізичні особи-підприємці), з якими автор знаходиться в трудових правовідносинах, якщо йдеться про створення службового твору. Також суб'єктами правовідносин у сфері авторського права можуть бути представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені), які надають фізичним та юридичним особам допомогу і послуги, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, представляють інтереси зазначених осіб у Національному органі інтелектуальної власності (НОІВ) та установах, що належать до сфери його управління, а також судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами [23]. Учасником відносин в означеній сфері є державний інспектор з питань інтелектуальної власності, який є посадовою особою Міністерства економіки України, наділеною повноваженнями здійснення державного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності у процесі використання об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема розповсюдження, прокату, зберігання, переміщення примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, а також виробництва, експорту та імпорту дисків для лазерних систем зчитування і матриць [24].

Національний орган інтелектуальної власності, створений відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» від 16 червня 2020 року, є юридичною особою публічного права (державна організація), утвореною центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, визначену Кабінетом Міністрів України [25]. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2020 року № 1267-р «Про Національний орган

інтелектуальної власності» державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності», маючи статус інституційного складника державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, виконує функції Національного органу інтелектуальної власності [26]. До владних повноважень, делегованих НОІВ, як учаснику правовідносин у сфері інтелектуальної власності, належить: приймання і розгляд заявок на державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва, а також на реєстрацію договорів, що стосуються прав авторів на твори, здійснення їх реєстрації; видача свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір; здійснення публікацій в офіційному бюлетені з питань охорони авторського права і суміжних прав; інформування та надання роз'яснень щодо реалізації державної політики у сфері охорони авторського права та суміжних прав тощо.

Міністерство економіки України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності. Відповідно до покладених завдань, визначених Положенням про Міністерство економіки України, зазначене міністерство здійснює координацію діяльності Національного органу інтелектуальної власності у сфері інтелектуальної власності, контроль за дотриманням Національним органом інтелектуальної власності законодавства у сфері інтелектуальної власності, використанням надходжень від справляння зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, організовує розроблення нормативів і таблиць розміру мінімальної винагороди та її розподілу між авторами та іншими суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав, подає їх для затвердження в установленому порядку, здійснює заходи, пов'язані із забезпеченням відтворювачів, імпортерів та експортерів примірників, що містять об'єкти права інтелектуальної власності і суміжних прав, контрольними марками, та ведення Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок тощо [27]. Отже, суб'єкти авторського права є складником суб'єктів правовідносин у сфері авторського права.

Відповідно до існуючих засад, спори з питань захисту авторських прав, які виникають у цивільних, господарських, адміністративних і кримі-

нальних правовідносинах, розглядають місцеві (загальні, господарські, адміністративні) суди, хоча у системі судоустрою України передбачено функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності як суду першої інстанції (стаття 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») [28]. І хоча Указ Президента України про утворення зазначеного суду був прийнятий в 2017 р., до теперішнього часу суд не працює. Питання є болісним для суспільства, особливо для правовласників об'єктів інтелектуальної власності, які не можуть реалізувати свої права або захистити їх. Запуск роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності є важливим для українського суспільства.

Висновки і пропозиції. Таким чином, адміністративно-правове регулювання у сфері авторського права – це цілеспрямований вплив на відносини в означеній галузі, здійснюваний за допомогою відповідних правових засобів в процесі виконання, використання та застосування адміністративно-правових норм з метою упорядкування, реалізації та захисту прав та законних інтересів суб'єктів правовідносин у сфері авторського права.

Історія адміністративно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності свідчить про його значну роль у становленні інституту авторського права. Цей напрям адміністративно-правового регулювання набуває надзвичайно важливого значення в умовах розвитку конкурентоспроможної національної економіки на основі знань та інновацій. Нормативно-правові засади авторського права потребують подальшого вдосконалення законодавства, в тому числі шляхом його гармонізації з законодавством ЄС, виконання міжнародних договорів, ратифікованих в Україні. Регулюванню підлягають питання: електронної системи реєстрації авторського права на твір та договорів, що стосуються права автора на твір; статусу службових творів; обмеження авторського права і суміжних прав з позицій законодавства ЄС на основі узгодження публічних та приватних інтересів; осучаснення законодавства щодо вільного використання творів в інформаційному суспільстві з цифровою економікою з врахуванням прав та інтересів авторів; створення сучасної системи послуг заявникам стосовно державної реєстрації авторського права на твір шляхом запровадження електронного документообігу.

Вдосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності

сті посилює механізм захисту авторських прав, підвищує ефективність державного управління та сприяє інтеграції України до європейського та міжнародного інтелектуального простору.

Список використаної літератури:

1. Мэггс П.Б. Интеллектуальная собственность / П.Б. Мэггс, А.П. Сергеев. Москва : Юристъ, 2000. 400 с.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Підпригора О.А. Поняття авторського права. Цивільне право України : підручник: У 3 кн. Кн.2. Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, О.А. Підпригора та ін. ; За ред. Є.О. Харитонova. Одеса : Юридична література, 2006. С. 236–257.
4. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода від 27 червня 2014 р, ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
5. Комзюк А.Т. Напрямки розвитку адміністративного права України в контексті пріоритетного забезпечення прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 2. с. 206–214.
6. Пухтецька А.А. Поняття та принципи європейського адміністративного права. *Наукові записки НаУКМА*. 2012. Том 129. *Юридичні науки*. с. 78–80.
7. Капітаненко Н.П. Особливості адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності. *Правові новели*. 2019. Вип. 7. Том 2. С. 69–75.
8. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020-2025 роки (Проект). URL: https://drive.google.com/file/d/1oqjabxZiTempwJjaZsO1NoLt7fvP_qxj/view
9. Капітаненко Н.П. Генезис адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 275–279.
10. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
11. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.
12. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
13. Про основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 року № 3360-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>.
14. Авторське право і суміжні права в умовах євроінтеграційних процесів: монографія / А.С. Штефан, В.С. Дроб'язко, А.В. Шабалін, та ін. ; за ред. Н.М. Мироненко; НДІ інтелектуальної власності. Київ : Інтерсервіс, 2018. 204 с.
15. Цивільний кодекс Української РСР, прийнятий Верховною Радою Української РСР 18 липня 1963 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06#Text>
16. Цивільний кодекс України. Прийнятий 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
17. Господарський кодекс України. Прийнятий 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.
18. Митний кодекс України, прийнятий 13 березня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
19. Капітаненко Н.П. Адміністративно-правовий захист авторських прав: стан законодавства. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С. 129–134.
20. Дроб'язко В. Актуальні проблеми авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 5. С. 66–81.
21. Адміністративне право: підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт.кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін. ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. Харків : Право, 2010. 624 с.
22. Штефан А.С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту: монографія. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.
23. Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1994 р. № 545 (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-%D0%BF#Text>.
24. Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: затверджено Постановою Кабі-

нету Міністрів України від 17 травня 2002 року № 674. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-2002-%D0%BF#Text>

25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності: Закон України від 16 червня 2020 року № 703-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 45. Ст. 387.

26. Про Національний орган інтелектуальної власності: розпорядження Кабінету Міністрів Укра-

їни від 13 жовтня 2020 року № 1267-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1267-2020-%D1%80#Text>.

27. Положення про Міністерство економіки України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#Text>.

28. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради Україн*. 2016. № 31. Ст. 545.

Kapitanenko N. P. Peculiarities of administrative and legal regulation in the field of copyright

The article researches and reveals the determining of administrative and legal regulation peculiarities in the field of copyright, as well as developing recommendations for its improvement based on the analysis of current legislation of Ukraine and the practice of its implementation, scientific achievements of legal science.

It is found that the sphere of intellectual property, including the institution of copyright, being one of the basic components of innovative development of modern civilization, is characterized by interpenetration and combination of public and private interests. Given that human rights and freedoms and their guarantees determine the content and direction of the government actions, appropriate administrative and legal regulation in the field of intellectual property should be developed, the essence of which is the consistent, effective, regulatory and organizational use of administrative and legal remedies for ensuring the organization, implementation and protection of the rights of legal relations' participants.

It is determined that the content of administrative and legal regulation in the field of copyright is to regulate public relations in the mentioned institution of intellectual property right, in particular by determining through the rules of administrative law the rights and obligations of participants. Accordingly, as a result of the legal norms implementation there are administrative and legal relations regulated by the norms of administrative law.

It was found that administrative and legal regulation in the field of copyright is a purposeful influence on relations in this area, carried out by appropriate legal means in the process of implementation, use and application of administrative and legal rules in order to regulate, implement and protect rights and legitimate interests of the legal relations subjects in the field of copyright.

It is determined that administrative and legal regulation in the field of intellectual property becomes extremely important in the context of a competitive national economy development based on knowledge and innovation. The legal and regulatory framework for copyright needs the further improvement of legislation, including through its harmonization with EU legislation and the implementation of international treaties ratified in Ukraine.

Key words: *administrative and legal regulation, copyright, intellectual property right.*